

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนาประเทศอย่างมีแผน โดยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 โดยมุ่งเน้นการทำชนบทให้กลายเป็นเมือง มีความเจริญ ประชาชนอยู่ดีกินดีขึ้นส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป สังคมเมืองเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ชุมชนและภาคชนบทเริ่มอ่อนแอลง เกิดเป็นช่องว่างและความไม่สมดุลมากยิ่งขึ้น ยิ่งเมืองขยายตัวเร็วเท่าไร ความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในชนบท ก็มากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการเสียความสมดุลของสภาวะแวดล้อมทำให้ฝนแล้ง น้ำท่วม พื้นดินขาดความชุ่มชื้น ส่งผลทำให้ผลผลิตของชาวชนบทตกต่ำ ประสบปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ต้องสูญเสียที่ดินทำกินในที่สุด และในท้ายที่สุดชาวชนบทจำนวนมากจะต้องทิ้งถิ่นฐาน และเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในเมืองมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวของเมือง ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาความอดอยาก ปัญหาการว่างงาน ฯลฯ (อภิชาติ พันธเสน, 2539)

เมื่อพิจารณากลไกภายในกระบวนการพัฒนาพบว่า มีรัฐเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา โดยบุคลากรของรัฐเป็นผู้ผูกขาดความชอบธรรมในการพัฒนาทั้งในแง่การกำหนดนโยบาย และการจัดสรรทรัพยากร ที่มีลักษณะจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ดังนั้นประชาชนจึงเป็นฝ่ายถูกกระทำ และมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับ โดยปราศจากการเสนอ และตอบโต้ โครงการและกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ ถูกยึดเยียดให้ประชาชนรับ และปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้อง และความต้องการของประชาชนที่แท้จริง

ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เน้นการพัฒนาชนบทในรูปแบบใหม่ โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยึดหลักเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการพึ่งตนเอง คำนึงถึงผลกระทบและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้แผนพัฒนาฯ เชื่อมประโยชน์ต่อคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง และสอดคล้อง

คล้องกับแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาตนเอง (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542 : 33-36)

สังคมและชุมชนที่ดีและน่าอยู่นั้น ไม่ใช่เพียงแต่มีความเจริญทางด้านวัตถุ แต่จะต้องมีการผสมผสานอย่างเหมาะสมเพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี ประชาชนมีชีวิตที่สงบสุข มีสังคมที่เอื้ออาทรและพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสามัคคี คนในชุมชนก็จะมีความสุขสบาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่ดี มั่นคง และมีความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งสามารถคงวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชนไว้ได้ (<http://www.cdd.moi.go.th>, 2544)

การพัฒนาที่จะนำไปสู่การมีชุมชนที่เข้มแข็งและน่าอยู่นั้น อยู่ที่ การพัฒนาคน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักเนื่องจาก คนเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมและก่อให้เกิดชุมชน ในขณะที่เดียวกัน คนก็เป็นได้ทั้งผู้สร้างและผู้ทำลาย ดังนั้น แนวทางการพัฒนาและสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับชุมชนที่ดีและยั่งยืนจะต้องเริ่มพัฒนาที่ตัวบุคคล ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องการจะให้เกิดการพัฒนาต่อไป (<http://www.cdd.moi.go.th>, 2544)ในงานพัฒนาชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนเป็นจุดเริ่มที่จะเผยแพร่ความรู้ ความคิดต่าง ๆ ที่ได้รับจากพัฒนากรหรือนักวิชาการไปสู่ประชาชน ในบางเรื่องบางประการผู้นำชุมชนจะร่วมกันวิเคราะห์สภาพของชุมชน ปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อจัดทำแผนแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนจึงเป็นบุคคลที่ชักนำความช่วยเหลือมาสู่ชาวบ้าน และบำรุงรักษาบรรยากาศแห่งการทำงาน รวมตลอดถึงการอำนวยความสะดวกในการสื่อความคิดติดต่อและความรู้สึกในเมื่อประชาชนพยายามจะตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือวิธีทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หน้าที่ต่าง ๆ ของภาวะผู้นำดังกล่าว ก็จะเข้าแสดงบทบาทหรือเกี่ยวข้องช่วยเหลือทันที (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523 : 203-204)

ผู้นำท้องถิ่น ในประเทศไทยเรานิยมแบ่งผู้นำออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ในปัจจุบันเท่าที่งานพัฒนาชุมชนเกี่ยวข้องอยู่ จะปรากฏว่ามีผู้นำทั้งสองประเภทดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523 : 203-204)

คณะกรรมการหมู่บ้าน	คณะกรรมการสภาตำบล
ผู้นำเยาวชน	ผู้นำกลุ่ม สดย. (กลุ่มสตรี เด็ก และเยาวชน)
ผู้นำกลุ่มอาชีพ	ผู้นำอช. (ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน)
ครู	สมภารวัด
ผู้มีฐานะมั่งคั่ง	ฯลฯ

วิรัตน์ สมจิน (2527) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำท้องถิ่นดังนี้

1. ให้ความรู้แก่เพื่อนบ้าน หรือการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่แล้วเป็นผู้ถ่ายทอดต่อให้แก่ชาวบ้าน ช่วยให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และพัฒนาทางด้านสังคมความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. สร้างสามัคคีธรรมในหมู่บ้าน การประสานประโยชน์ระหว่างชาวบ้านสร้างพลังกลุ่มขึ้นมาในการพัฒนา
3. ประสานงานพัฒนาเข้าด้วยกัน เชื่อมโยงความต้องการและความสนใจร่วมกัน
4. วางแผนงานพัฒนาในหมู่บ้าน ในรูปคณะกรรมการที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้นำในท้องถิ่น หรือเป็นการวางแผนร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ทางราชการที่มีหน้าที่ในการพัฒนา
5. สร้างฐานรองรับการพัฒนาก็คือ ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง รวมทั้งการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทนผู้นำรุ่นเก่า โดยเน้นที่เยาวชนในหมู่บ้าน
6. การแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยระดมความคิดจากเพื่อนบ้าน
7. ทำหน้าที่บริหาร โดยเป็นผู้กระจายข่าวสารให้ข้อมูลแก่ชาวบ้าน เป็นผู้ให้บริการชุมชนสร้างสื่อต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาชุมชนจะสำเร็จหรือไม่นั้น ยังต้องขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอีกด้วย ให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเองโดยมีโอกาสในการได้เรียนรู้ เข้าใจกระบวนการพัฒนา มีพลังความคิดความเป็นผู้นำ จนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งความสามารถเหล่านี้เป็นสิ่งซ่อนเร้น แต่สามารถนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน (<http://www.cdd.moi.go.th>, 2544) ซึ่งนับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดของประเทศ ไม่ว่าจะเป็ในอดีต ปัจจุบัน หรือ อนาคต เด็ก และเยาวชนก็นับได้ว่าเป็นหัวใจของชาติผู้ซึ่ง จะสืบทอดวัฒนธรรมและความเป็นชาติ และเป็นพลังสำคัญในอันที่จะพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งการพัฒนานั้นจะต้องเริ่มกระทำตั้งแต่ในวัยเด็กและเยาวชนโดยทุกฝ่ายควรให้ความสนใจ ควรมีการฝึกอบรมวินัยการเป็นผู้นำ การทำงานเป็นกลุ่ม การประชุม ตลอดจนการปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกรับผิดชอบรู้จักปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน อีกทั้งยังสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีสติ

ในฐานะที่เยาวชนเป็นพลเมืองของประเทศ (<http://www.cdd.moi.go.th>, 2544)
 เยาวชนพึงมีบทบาทในการพัฒนา ดังนี้

1 เข้าร่วมในเวทีประชาคมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในระดับหมู่บ้าน ตำบล เพราะการมีส่วนร่วมของเยาวชนในเวทีประชาคม นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดการยอมรับจากคนในท้องถิ่นที่มีต่อเยาวชนอีกด้วย สิ่งที่จะตามมาคือความเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีความผูกพันกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ พร้อมทั้งจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตนเอง

2 เข้าร่วมในกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้ความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น ในทุกกระบวนการ เช่น กระบวนการแก้ปัญหาผลกระทบของวิกฤติ การวิเคราะห์สถานการณ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน

3 พัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง ด้วยการเลือกอาชีพการงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และทรัพยากรดำรงชีวิตโดยใช้หลักการเศรษฐกิจพึ่งตนเอง บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พัฒนากิจกรรมด้านการประกอบอาชีพ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองดูแลสวัสดิการของตนเองในระหว่างการประกอบอาชีพ การงาน ติดตามข่าวสารของบ้านเมือง เพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศ พัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีของการรักษาระบบธรรมเนียมประเพณี เป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงเยาวชนต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และเตรียมตัวให้พร้อมเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่จะกระทบกับคุณภาพชีวิตของเยาวชน และที่สำคัญคือ มีส่วนช่วยเหลือให้ครอบครัวของเยาวชนสามารถเป็นครอบครัวตัวอย่างในชุมชนได้

การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เยาวชนสามารถเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ เพื่อสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาไม่เลยปัญหาของบ้านเมือง และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และร่วมแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติอย่างสันติ

โครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน จึงเกิดขึ้นมาภายใต้แนวความคิดที่ว่า การพัฒนาประเทศที่แท้จริงนั้น ต้องเกิดจากการพัฒนาคน โดยพัฒนาทางด้านการศึกษา มุ่งเน้นการศึกษาที่ทำให้คนคิดได้ คิดเป็นและรู้จักดำรงชีพด้วยความดีงาม โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีของเยาวชนต่อบ้านเกิด สนับสนุนให้การศึกษแก่เยาวชนเพื่อ

นำความรู้ที่สั่งกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการฝึกฝนภาวะความเป็นผู้นำ ที่สามารถวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มีวิสัยทัศน์ที่กว้าง มีความสามารถในการฟังตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิดและประเทศชาติ นอกจากนี้ยังปลูกฝังความมีคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เยาวชน โดยทางโครงการจะคัดเลือกนักเรียนระดับชั้นตั้งแต่ ม.1-ม.6 ปวช. และปริญญาตรี เพื่อมอบทุนการศึกษาแก่เยาวชนเหล่านี้ เยาวชนที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อร่วมโครงการจะต้องมีกิจกรรมเสริมรายได้ และต้องรายงานผลความคืบหน้าทั้งเรื่องการศึกษา และกิจกรรมรายได้เสริมหรือมูลนิธิตำนักรักบ้านเกิดทุกเดือน

ทางโครงการมีกิจกรรมสนับสนุนโครงการต่างๆ มากมาย เช่น โครงการเข้าค่ายฝึกอบรมผู้นำชุมชน โครงการจุลสาร "พืชพันธุ์ของแผ่นดิน" โครงการจดหมายเวียนโยง เป็นต้น

เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน จะมีส่วนช่วยทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนา กับชาวบ้านในชุมชน เป็นการลดปัญหาความไม่เข้าใจ และลดแรงต่อต้านจากชาวบ้าน การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ง่าย เนื่องจากเยาวชนเหล่านั้นเป็นคนในชุมชน ทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ และปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้ดี ชาวบ้านมีความรู้สึกคุ้นเคย ทำให้เกิดความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยสมัครใจ มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าจะได้รับผลจากการพัฒนานั้นจริง ๆ ส่งผลให้งานพัฒนาประสบผลสำเร็จ

ดังนั้นการศึกษาถึง บุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำ ของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน จึงมีความสำคัญเนื่องจากอาจจะใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยต่อไป และเป็นพลังสำคัญในการที่จะพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา บุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำ ของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสารกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน

5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ บุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำ ของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน กับเยาวชนทั่วไปที่มีได้เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน

ปัญหานำการวิจัย

1. เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน มีบุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำอย่างไร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน เป็นอย่างไร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสารกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน เป็นอย่างไร

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจกับภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน เป็นอย่างไร

5. เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน มี บุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำแตกต่างจากเยาวชนทั่วไปที่มีได้เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนอย่างไร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1. บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ภาวะความเป็นผู้นำ
2. พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์กับภาวะความเป็นผู้นำ	พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร	ภาวะความเป็นผู้นำ
3. ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจมีความสัมพันธ์กับภาวะความเป็นผู้นำ	ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ	ภาวะความเป็นผู้นำ
4. เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนมีบุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ และภาวะความเป็นผู้นำแตกต่างจากเยาวชนทั่วไป	ประเภทของเยาวชน	บุคลิกภาพ พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ ภาวะความเป็นผู้นำ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเยาวชนในระดับอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนในปี 2541-2543 เท่านั้น มิได้รวมเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนในระดับอื่น ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนในระดับอุดมศึกษาเป็นกลุ่มที่ทางโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการอบรมเพื่อสร้างภาวะความเป็นผู้นำ มากกว่ากลุ่มอื่น และเยาวชนในระดับอุดมศึกษายังมีโอกาสได้สร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อสนองนโยบายของโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนได้มากกว่า เนื่องจากมีอิสระในการใช้เวลาว่างในระหว่างเรียนได้มากกว่านักเรียนในระดับอื่น ๆ

ซึ่งผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนในระดับอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน กับเยาวชนในระดับอุดมศึกษาทั่วไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ทั้งในสถาบันของรัฐ และเอกชน ซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษา 2 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน และ กลุ่มเยาวชนทั่วไป

เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ได้ รับทุนการศึกษาจากโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนในปี 2541-2543 ที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ทั้งในสถาบันของรัฐ และเอกชน ซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

เยาวชนทั่วไป หมายถึง บุคคลที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ทั้งในสถาบันของรัฐ และเอกชน ซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีได้เข้าร่วมโครงการสำนึกรักบ้านเกิด ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน โดยต้องมีสัดส่วนของเพศ มหาวิทยาลัย และสาขาที่ศึกษา เหมือนกัน กับ เยาวชนในโครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน

โครงการสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน หมายถึง โครงการที่ก่อตั้งขึ้นโดยมูลนิธิสำนึกรักบ้านเกิดในเดือน มกราคม 2541 เพื่อให้ทุนสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่เยาวชนทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 จนถึงปริญญาตรี พร้อมๆ ไปด้วยกับการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ และปลูกจิตสำนึกที่ดั่งมารักในถิ่นฐานบ้านเกิด

ภาวะความเป็นผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำพึงกระทำหรือแสดงต่อสังคม ในการวิจัยครั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวหมายถึง ความมีคุณธรรม ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความศรัทธาในงานพัฒนาชุมชน

ความมีคุณธรรม หมายถึง การไม่มุงร้าย การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นที่เลื่อมศรัทธาแก่สมาชิกทั่วไป และมีความรู้สึกต่อผู้อื่นฉันท์พี่น้อง มีความกตัญญูเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วยความจริงใจ

ความมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีการประนีประนอมเมื่อมีความขัดแย้ง และมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือในการทำงานของชุมชนให้สูงขึ้น

ความรับผิดชอบ หมายถึง การยินดีรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาด เมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้วไม่ทอดทิ้งแม้มีอุปสรรค เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งการรับผิดชอบนี้เป็นการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การเป็นผู้ยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ และถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่ผู้อื่น รวมทั้งการเป็นผู้ริเริ่มและกล้าเสี่ยงทดลองทำสิ่งแปลกใหม่

ความศรัทธาในงานพัฒนาชุมชน หมายถึง ความมีจิตมุ่งมั่นและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองและสังคม การมีใจกว้างและมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะพัฒนา พร้อมทั้งจะยอมรับสิ่งแปลกใหม่และการยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความอดทนต่อแนวคิดและคำวิพากษ์วิจารณ์ มีความเสียสละต่อส่วนรวม มีแรงจูงใจสูง กล้าเสี่ยง เล็งการณ์ไกล อดทนต่อความล้มเหลวที่จะมีมา และทำงานด้วยความสามารถ

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมซึ่งมีความหมายรวมถึง ท่าที ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำที่บุคคลได้ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบ MPI ของ ไซเซนเชค (Eysenck, 1970) ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว คือ วัดลักษณะบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว และแสดงตัว (Introversion-Extraversion)

บุคลิกภาพที่ชอบเก็บตัว (Introversion) คือ บุคลิกภาพที่มีคะแนน ต่ำกว่ากลุ่มมาตรฐาน โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเฉยเฉย ชอบเก็บตัว เพื่อไม่ชอบสังคมกับคนอื่น ๆ มองเข้าสู่ตนเอง ชอบอ่านหนังสือ และค้นคว้าตามลำพังมากกว่าที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น สนทนากับคนยาก มีการเตรียมก่อนทำ และไม่ได้วางใจเหตุการณ์เฉพาะหน้า ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวังเกินไป ไม่ชอบกิจกรรมที่ตื่นเต้น โลดโผนดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความเคร่งขรึม ชอบความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ควบคุมความรู้สึก พอใจ ไม่พอใจ ไว้ได้มาก ไม่ใคร่แสดงท่าทางก้าวร้าวออกมาตรง ๆ มีพื้นอารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลงง่ายดูน่าเชื่อถือ บางครั้งมองแต่ในแง่ร้าย ยึดถือแบบมาตรฐานจรรยาบรรณของสังคมมาก

บุคลิกภาพที่ชอบแสดงตัว (Extroversion) คือ บุคลิกภาพที่มีคะแนน มากกว่า หรือ เท่ากับ กลุ่มมาตรฐาน โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะการแสดงออกที่มีอิทธิพล ไม่ตรี ชอบการเข้าสังคม มีเพื่อนมาก ชอบคุยกับผู้อื่น ไม่ชอบทำงานตามลำพัง ชอบทำกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น ชอบเสี่ยง ทำอะไรทันพลัน ทำอะไรไม่ใคร่ระมัดระวังตัว ค่อนข้างสนุกสนาน ชอบทำตลกขบขัน ไม่ชอบความจำเจ ไม่กังวลเป็นสุขใจ ชอบทำตามตามสบาย เข้าไหนก็ได้ มักมองแต่ในแง่ดี ชอบสนุกกว่าเรื่อง มีแนวโน้มที่จะแสดงความก้าวร้าว และความรู้สึกออกมาตรง ๆ ไม่ค่อยน่าเชื่อถือ ไม่เก็บความรู้สึกพอใจ-ไม่พอใจ ไว้มากนัก อารมณ์รุนแรง อ่อนไหวง่าย คิดไม่รู้จักจบ มีความรับผิดชอบ ชอบเก็บตัว มักเชื่อมโยงความวิตกกังวลเข้ากับสิ่งเร้าที่เป็นกลาง รู้สึกวิตกกังวล ทุกสิ่งทุกอย่างมีปรากฏขึ้นแม้ในสถานการณ์ที่รู้ว่าไม่เป็นอันตราย ไม่สามารถทนต่อสภาวะที่มีความเครียดมาก ๆ ได้ และมักปรากฏเป็นอาการที่แสดงออกมาทางร่างกาย

พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร หมายถึง ลักษณะของการเลือกข่าวสาร ซึ่งศึกษาจากความสนใจต่อเนื้อหาข่าวสาร การเลือกใช้สื่อแสวงหาข่าวสาร และจุดมุ่งหมายของการเปิดรับสาร

ข่าวสาร หมายถึง บรรดาข้อมูลทั้งหลายที่ได้รับการจัดระเบียบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์
 ความสนใจต่อเนื้อหาข่าวสาร หมายถึง การเลือกเปิดรับข่าวสารประเภทความรู้ ข่าวความบันเทิง และโฆษณาบริการสินค้า ตามที่ตนเองมีความสนใจ

จุดมุ่งหมายของการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเลือกเปิดรับสื่อแสวงหาข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ได้แก่ เพื่อต้องการทราบเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รอบตัว ต้องการความรู้ เพื่อความบันเทิงหรือเพื่อต้องการทราบโฆษณา

การเลือกใช้สื่อแสวงหาข่าวสาร หมายถึง การเลือกเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล ซึ่งให้ข่าวสารตรงตามความสนใจและความต้องการ

สื่อมวลชน หมายถึง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต

สื่อบุคคล หมายถึง เพื่อน อาจารย์ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่โครงการสำนึกรักบ้านเกิด และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจูงใจ หมายถึง ความสามารถในการที่จะชักจูงใจเพื่อให้ผู้อื่นคล้อยตาม โดยพิจารณาจาก

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การพูดคุยเพื่อชักจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม ซึ่งเป็นการพูดคุยในรูปแบบ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. ปัจจัยทางด้านความน่าเชื่อถือ ตามแนวคิดของ เบอร์โล และคณะ (Berlo, Lemert และ Mertz, 1970) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้านคือ

2.1 ปัจจัยด้านความน่าไว้วางใจ (Safety Factor) ได้แก่ เข้ากับคนอื่นได้ง่าย ไม่เห็นแก่ตัว มีความยุติธรรม ให้อภัย สุภาพ สงบเยือกเย็น อดทน

2.2 ปัจจัยด้านความเชี่ยวชาญ สามารถ (Qualification Factor) ได้แก่ ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ การได้รับการฝึกฝน ความสามารถ เชวชนปัญญา อำนาจหน้าที่

2.3 ปัจจัยด้านความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง (Dynamism Factor) ได้แก่ กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชา ตื่นตัวว่องไว มีชีวิตชีวา กล้า ชอบพบปะผู้คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนไทย เพื่อเพิ่มศักยภาพของเยาวชนเหล่านี้ให้เป็นการสำคัญในอันที่จะพัฒนาประเทศต่อไป
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ที่จะนำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาเพื่อวางแผนปรับปรุงการจัดหลักสูตรการอบรมและ จัดกิจกรรมส่งเสริมโครงการในการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร ทำให้ทราบถึงความสนใจการเลือกรับสาร และสื่ออะไรที่เยาวชนให้ความสนใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสื่อสารเพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชนต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการสื่อสาร ของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนต่อไป